

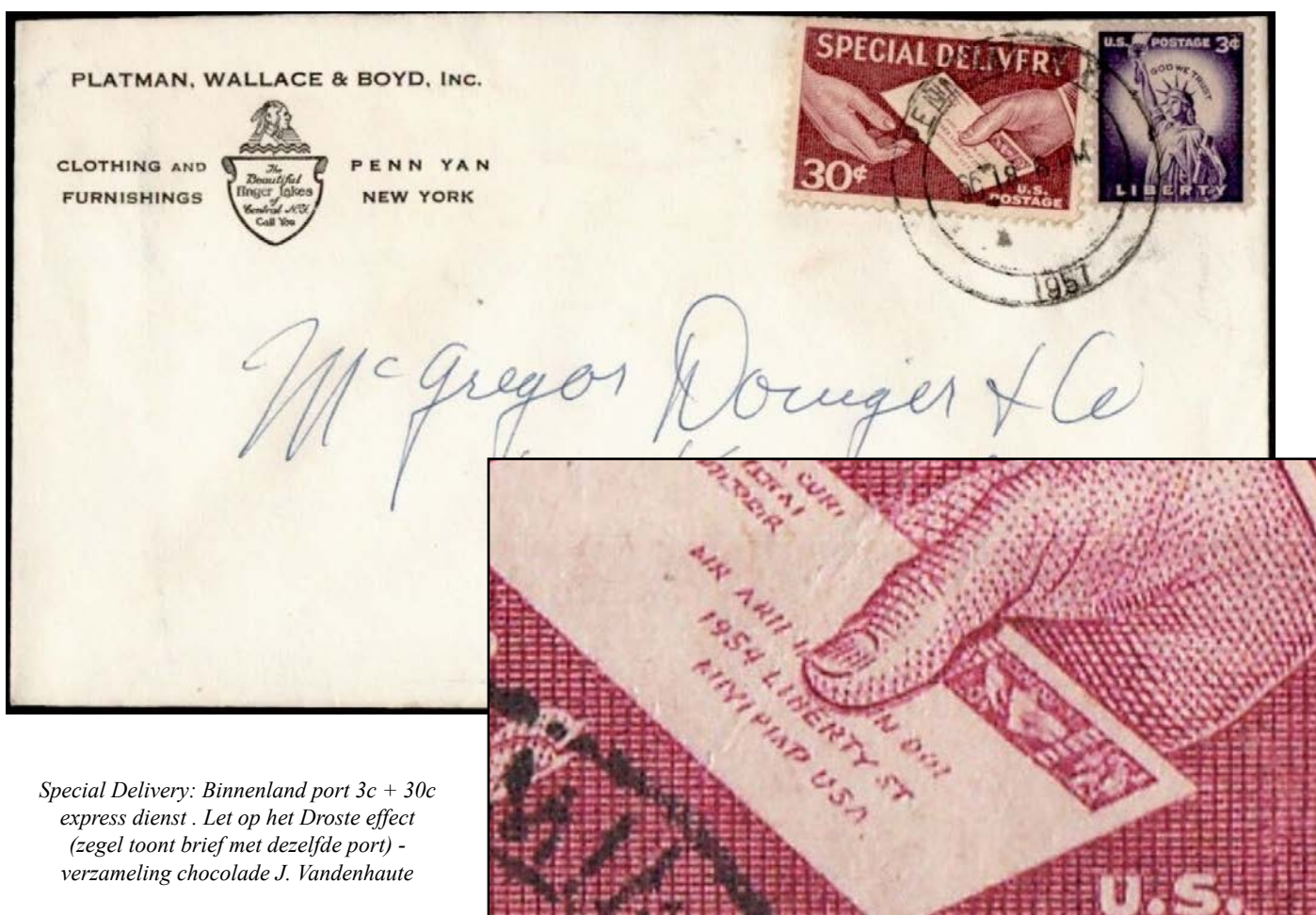
10 Hoekje van de Tema Tieker (53)

De posttarieven beschrijven in een thematische verzameling is reeds enkele nummers (HvTT 50-52) het onderwerp in deze rubriek. Het is sterk gebaseerd op het boekje van internationaal jurylid Paolo Guglielminetti. Ik geef er een eigen kijk op wat relevante posttarieven zijn vanuit thematisch oogpunt. Welke zijn waardeloos om te vermelden op onze tentoonstellingsbladen? Hoe vaak is de tariefbeschrijving nodig?

Beschrijving van posttarieven in thematische tentoonstellingsverzamelingen

In HvTT 50 hebben we de belangrijkste gevallen opgesomd waarin de beschrijving van posttarieven in het filatelistisch commentaar bij een tentoonstellingsverzameling belangrijk of zelfs 'noodzakelijk' is. Laten we ze nu in detail bespreken:

- Het tarief kan op zich een thematisch element zijn; bijv. gereduceerde of gratis frankering voor afzenders en geadresseerden, als gevolg van hun positie, toestand of status van één van de partijen, en die een belangrijk thematisch bewijs hebben. Ook de gevallen van toeslagen als gevolg van het gebruik van bepaald postvervoer of bepaalde routes kunnen thematisch relevant zijn.
- De brief kan overgefrankeerd lijken of filatelistisch (niet echt) gelopen; bijv. gefrankeerd met teveel zegels van dezelfde reeks of een groot veelvoud van dezelfde zegel. In dergelijke gevallen lijkt het opportuun de beschrijving van het tarief te vermelden om aan te tonen dat de criteria van de FIP-richtlijnen correct worden nageleefd of zelfs om de echtheid van zeldzame of belangrijke documenten aan te tonen.
- De verzonden brief heeft een tamelijk complexe frankering; bijv. door extra postdiensten en verdient daarom uitleg; het demonstreert de filatelistische kennis van de tentoonsteller. (zie Zweedse brief in HvTT 51)
- De postzegel, gewoonlijk uitgegeven voor een enkele frankering en die een tarief voor een alledaagse tarief of dienst betaalt en soms bestond het tarief slechts gedurende een zeer korte tijd na de uitgifte van de postzegel. Een correcte frankering met één enkele postzegel, die slechts enkele dagen of een week na de uitgifte met die postzegel mogelijk was en nadien enkel te vinden in combinatie met een andere postzegel.

Special Delivery: Binnenland port 3c + 30c express dienst. Let op het Droste effect (zegel toont brief met dezelfde port) - verzameling chocolade J. Vandenhaute

Relevante tarieven vanuit thematisch oogpunt

De gevallen van belangrijke en interessante tarieven zijn niet gering. Ze kunnen als volgt worden samengevat:

- Speciale kortingen en tariefverlagingen ten gunste van bepaalde gebruikers (zie HVTT 51).
- Speciale diensten voor bepaalde categorieën van gebruikers, zoals reliëfletters voor de blinden.
- Verlaagde tarieven om het gebruik van bepaalde diensten aan te moedigen; bijv. gereduceerd tarief voor kranten.
- Plotselinge en overdreven tariefverhogingen als gevolg van de hyperinflatie tijdens uitzonderlijke historische en economische contexten, zoals in Duitsland in 1923. Maar ook in Hongarije in 1945-46, toen 27 verhogingen werden doorgevoerd in iets meer dan één jaar, ook in Oostenrijk tussen 1922 en 1925, en in Argentinië na 1959, enzovoort.
- Speciale tarieven die werden vastgesteld voor speciale routes, zoals verschillende tarieven voor luchtpost afhankelijk van de verschillende luchtvaartmaatschappijen, verschillende tarieven afhankelijk van de gekozen stoombootlijn, de toeslagen voor expres-post in de brievenbussen die geïnstalleerd zijn op de trams in Brussel, enzovoort.

De beschrijving van de poststukken moet in deze gevallen gericht zijn op de bijzonderheid van het tarief. Het is niet de moeite waard om alle afzonderlijke postzegels op te sommen die de frankering vormen, maar alleen het totale bedrag. In het algemeen is het voldoende, zoals in de postgeschiedenis, om de vertrekdatum van de brief te benadrukken (om de juistheid van het tarief in de periode te controleren). Het kan nuttig zijn om wat meer informatie toe te voegen, indien bekend, zoals bijvoorbeeld de periode van de geldigheid van het tarief, hoewel dit niet essentieel is - in postgeschiedenis zeker wel, maar niet zozeer in thematische verzamelingen.

We kunnen hier vele voorbeelden demonstreren maar één ding is zeker; de tarieven vermelden waar opportuun dient om de filatelistische kennis te demonstreren.

Perfin G.St. Gebrüder Stollwerck op hyperinflatiezegels (Duitsland-22.09.1923): - Binnenlandse brieftarief 250.000Mk (begindatum: 20.09.1923 - einddatum: 30.09.1923 ; periode van 10 dagen) van Keulen naar Mannheim - verzameling chocolade J. Vandenhaute.

12 Hoekje van de Tema Tieker

Is het tarief juist of niet?

Zoals aan het begin van dit artikel is verteld, is in sommige gevallen de beschrijving van het tarief nodig om te bevestigen dat het poststuk correct is gefrankeerd. Dit is het geval wanneer het lijkt alsof de post overgefrankeerd is en/of niet echt postaal gefrankeerd is, of wanneer een ingewikkeld posttarief uitleg vereist, zoals met betrekking tot extra diensten.

Brieven die op de eerste dag echt gepost zijn (geen FDC-enveloppen) en een correcte frankering hebben, behoren tot de eerste categorie. Het spreekt voor zich dat dit soort stukken de voorkeur moet krijgen boven documenten die niet gefrankeerd zijn of - hoewel gepost - een te hoge frankering of een 'fantasie'-tarief (overgefrankeerd) hebben.

*Te vermijden 'fantasie'-brief van Expo 58 naar Duitsland wegens overgefrankeerd; totaal 13,30fr.
Normaal tarief 2.5fr + aantekenrecht 6fr (periode 01.10.1957 tot 01.11.1959)*

Bij het tonen van daadwerkelijk geposte brieven gefrankeerd met herdenkingszegels, in complete sets en/of meer exemplaren van dezelfde zegel, rechtvaardigt de analyse van het tarief en daardoor vereenvoudigt ook de keuze van het meest geschikte thematische poststuk.

De Expo 58-brief hierboven is waarschijnlijk verstuurd door een filatelist. De exposant zal de voorkeur geven aan correct gefrankeerde brieven; hoewel het poststempel en enveloppe met aantekenstrookje zeer spectaculair zijn. Hij kan het risico lopen het toch te gebruiken omwille van één of ander element en vermelden van het juiste posttarief. Brieven zoals hierboven beschreven komen vaak voor, zelfs in tentoonstellingen van hoog niveau. De thematische exposant wil graag enkele belangrijke herdenkingspostzegels, meestal meerdere waarden van dezelfde set of zelfs de complete set, om een thematische boodschap te versterken, en/of om de ruimte in de pagina op te vullen en/of om een echt poststuk toe te voegen. Een reden kan zijn om te bewijzen dat deze zegels op de enveloppe daadwerkelijk in omloop waren en gebruikt werden voor verzending. Doch postzegels met toeslag zijn meestal een slecht voorbeeld.

Deze geposte omslagen werden alleen gefrankeerd om een leuk filatelistisch souvenir te creëren. Het is duidelijk dat een correct gefrankeerde en geposte omslag de voorkeur verdient boven een andere omslag met dezelfde thematische zegels maar niet in omloop gebracht of als souvenir verzonden. Het is zeker belangrijk om de volledige samenhang tussen het tarief en de frankering grondig na te kijken.

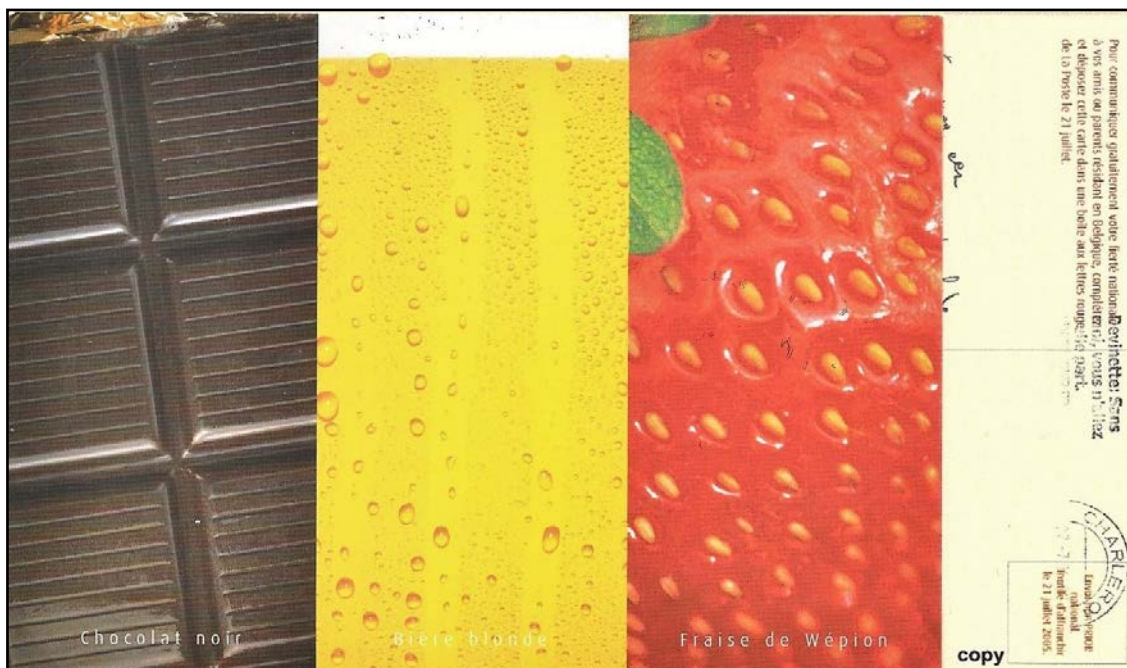
In het voorbeeld, hiernaast uit de verzameling van **Jonas Hällström** over zeilschepen, wil de exposant de 2 zegels van de 1944 Zweedse marineset laten zien die een bepaald thematisch onderwerp uitbeelden (de andere 3 zegels van de set tonen onderwerpen die niet relevant zijn voor het thematische verhaal).

Aangetekende brief vanuit Stockholm 15/2/1945 naar Duitsland, teruggestuurd naar afzender in Stockholm. Port 30 öre + aangetekend 20 öre=50 öre. – verz. J. Hällström

Een aangetekende brief naar het buitenland maakt dat mogelijk met een perfect gefrankeerd poststuk, zoals beschreven in het korte briefje.

Combinaties met een korte geldigheidsduur

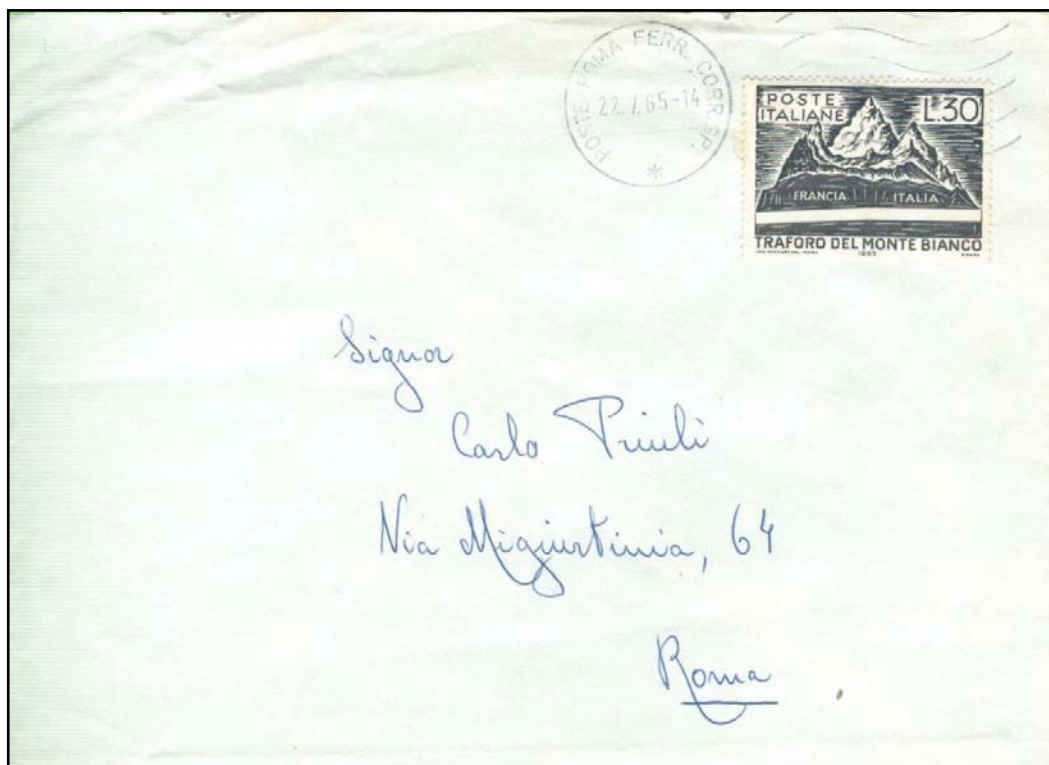
In sommige gevallen werd de postzegel die het tentoongestelde item frankeert enkele dagen voor een tariefsverandering uitgegeven en dan vertoont het item een samenloop tussen de frankering en het posttarief van korte of extreem korte duur (zelfs één enkele dag). Het is dan gepast om dit aspect te benadrukken in de filatelistische beschrijving van het item, met vermelding van de datum van uitgifte van de postzegel, het tarief en de datum van de tariefswijziging, te benadrukken hoeveel dagen deze combinatie mogelijk was.

Propaganda voorafbetaald postwaardestuk van België verstuurd 21.07.2005. Slechts één dag geldig op Belgische nationale feestdag. - verzameling chocolade J. Vandenhaute.

14 Hoekje van de Tema Tieker

Soortgelijke gevallen doen zich natuurlijk voor in meerdere landen. Hieronder een voorbeeldje van korte looptijd met een Italiaanse postzegel met een thematisch verhaal.

30 lire 'Mont Blanc Tunnel' (uitgegeven op 16 juli 1965) frankeert een gewone brief van het 1e gewichtsniveau; het tarief werd 15 dagen later (1e augustus) verhoogd naar 40 lire.

Hoe vaak is de tariefbeschrijving nodig?

Na beschreven te hebben in welke gevallen een tariefbeschrijving nodig is, zou deze vraag zinloos kunnen zijn. Als T.T.-dienaar hebben tentoonstellers me echter al heel vaak deze vraag gesteld en daarom lijkt het gepast om te proberen een algemeen antwoord te ontwikkelen, hoewel het eerlijkste antwoord zou kunnen starten met "het hangt ervan af ...".

Wanneer we verschillende thematische tentoonstellingen op internationaal niveau bekijken, dan kunnen we stellen dat bij een verzameling op maximale grootte (128 bladen), het aantal gefrankeerde items waarvan de tarieven de moeite waard zijn om beschreven te worden zelden gemiddeld hoger dan 10 à 15 items waren. Er zijn natuurlijk uitzonderingen zoals bijv. thematische verzamelingen over 'Luchtvaart' met veel brieven die per luchtpost zijn verzonden en correct zijn gefrankeerd of geschiedenisverzamelingen waarin onderwerpen zoals inflatie of gewijzigde trajecten omwille van oorlog bijzonder belangrijk zijn.

Deze situatie heeft twee gevolgen die tegenstrijdig kunnen lijken:

- de inspanningen van de thematische tentoonsteller om relevante informatie te zoeken voor een beperkt aantal poststukken, en de evaluatie en nazicht van de posttarieven.
- de verbetering van de filatelistische beschrijvingen, zoals voorgesteld, en de vereiste van soms een lange zoektocht naar gegevens over landen en periodes die nogal heterogeen zijn.

Bijgevolg lijkt de inspanning die nodig is voor het zoeken naar posttariefgegevens slechts een beperkte impact te hebben op de verbetering van de tentoonstellingsverzameling - vooral vanuit het oogpunt van de belangrijkste evaluatiecriteria in de thematische filatelie; de 'filatelistische kennis' en, in sommige gevallen, de 'zeldzaamheid'. Zeker wanneer het mogelijk is om ongewone tarieven en/of combinaties van posttarieven te benadrukken.

Het gevoel van dat het misschien een 'nutteloze oefening' is, moet echter verworpen worden. Een verzameling, vooral als ze "groeit" in termen van kwaliteit en evaluatie, moet een harmonieuze combinatie worden met een gepaste en diepgaande thematische ontwikkeling, waarbij oog voor een selectie van de meest geschikte stukken, zo zeldzaam of ongewoon mogelijk, met nauwkeurige filatelistische vermeldingen. Dit laatste is nodig om de minder alledaagse items op te waarderen en juist te positioneren, niet alleen voor de jury maar ook, en vooral, voor de bezoekers.

In die zin, als de thematische tentoonsteller tijd en middelen besteedt aan het verzamelen van informatie over de “thematische” kant van zijn tentoonstellingsverzameling door boeken te lezen en te “surfen” op het internet om de meest ongewone aspecten van het gekozen thema te ontdekken, zou hij dezelfde inspanningen moeten besteden aan de “filatelistische” kant. Zo kan hij de bezoeker de belangrijkste aspecten van zijn werk “vertellen” waaronder de studie van de posttarieven, zowel vanuit filatelistisch als postaal oogpunt.

De documenten die inzicht geven in de tarieven van de meest ongebruikelijke items zullen ook helpen bij het kiezen van de meest echte thematische items en de items die het meest voldoen aan de richtlijnen van de “Speciale Regels” van de SREV (FIP) die al in HvTT 50 zijn genoemd.

Bovendien is deze oefening nog belangrijker voor de oude en zeldzame stukken, omdat het helpt bij het identificeren en verwerpen van twijfelachtige of ‘valse’ stukken, zoals brieven met extra belangrijke zegels geannuleerd met valse zegels om schijnbaar unieke frankeercombinaties te maken zonder enige verwijzing naar mogelijke tarieven.

Waardeloze beschrijvingen

Dit zijn de zogenaamde ‘kopieer’-beschrijvingen die alleen de voor de hand liggende aspecten van de brieven aangeven, zoals de postzegels deel uitmakende van het port om het posttarief te beschrijven. Zulke aantekeningen benadelen de exposant niet, maar zijn echt onnodig omdat ze ruimte opofferen op het tentoonstellingsblad, en moeten daarom worden vermeden. Idem voor diegene, die geen informatie hebben over tarieven, maar wel korte notities schrijven onder de meest ongewone items met uitleg over het type object (bijv. ontvangstbewijs, gefrankeerd op bestelling, pakketformulier, enz...) en/of de speciale postdienst (zoals aangetekende brief, luchtpostbrief, express-bezorging, enz...).

‘kopieer’-beschrijving goed of waardeloos? envelop gefrankeerd op bestelling aangetekend verstuurd; buitenlands port 25h + aantekenrecht 25h. - verzameling chocolade J. Vandenhaute.

Deze aspecten zijn normaal gesproken duidelijk door simpelweg naar het poststuk te kijken. Deze beschrijvingen zijn aanvaardbaar, omdat ze betekenen dat ze de eerste stap zijn in de studie van het poststuk, met mogelijkheid tot verbetering in een later stadium. Een latere verbetering zal, zoals eerder uitgebreid besproken, de identificatie van de tarieven en de precieze beschrijving ervan zijn. Het is daarentegen niet nodig om dit bij de meest voorkomende postobjecten aan te geven, zoals gewone binnenlandse brieven en briefkaarten, tenzij ze speciale combinaties vertonen zoals beschreven in paragraaf ‘Combinaties met een korte geldigheidsduur’.

In het volgende nummer van HvTT zetten we de zoektocht naar posttarieven verder en proberen we om enige tips op te lijsten.

... wordt vervolgd

Bron: *Postal rates in Thematic Philately* (Paolo Guglielminetti)